

AZ

EMKE

1906. ÉVI

JELENTÉSE.

AZ 1906. ÉVI JUNIUS 5-ÉN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XXII. RENDES KÖZGYÜLÉSRE

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA :

SÁNDOR JÓZSEF

T. ALELNÖK-FŐTITKÁR.

KOLOZSVÁRT.

HUSZONKETTEDIK JELENTÉS.

AZ

E M K E

1906. ÉVI

JELENTÉSE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ 1906. ÉVI JUNIUS 5-ÉN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XXII. RENDES KÖZGYÜLÉSRE

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA :

SÁNDOR JÓZSEF

T. ALELNÖK-FŐTITKÁR.

KOLOZSVÁRT.

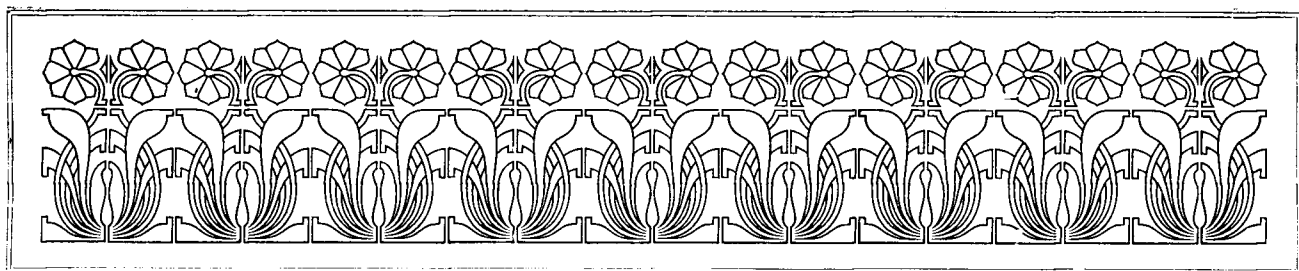

BCU Cluj / Central University Library Cluj

105738

A)

ÖSSZEFOGLALÁS.

Tisztelt Közgyűlés!

Ezelőtt 22 esztendővel a magyar közművelődési egyesületek ala- **Az Emke feladata.** kulása idejében két csatakiáltás hangzott a levegőben. Egyik az államhatalom, az irányadó kormánykörök részéről, hogy: „nem tehet mindent az állam, tegyen a társadalom is;“ másik Turinból **K o s s u t h** Lajos az Emke alakuló közgyűléséhez intézte ama sürgönyével, hogy: „Erdély jobb keze hazánknak Hazafiui irányban ellensúlyozni a magyarellenes állambomlasztó bujtogatást, feltartani a magyarságot, visszaszerezni az elvesztett tért, fejleszteni a magyar közművelődést, — oly **önvédelem**, melyet minden magyarnak támogatni kellene.“ E két idézetből kitetszőleg, de az Alapszabályok és a megindulás tanubizonysága szerint is tehát az Emke munkája az államot támogató védelmi munka s e tekintetben szinte előzmény nélkül áll ugy a külföldi, mint a hazai hasonló intézmények sorában. E védő s ez által alkotó, teremtő feladatáról az Emke soha sem feledkezett meg, soha sem nyult az erőszakos magyarosítás amugy is kétes eszközeihez, nem követte Poroszország, vagy Oroszország eljárását a lengyelekkel szemben, de nem utánozta még a Schulvereint, vagy a Ligát sem, melyek idegen területre jogtalan fegyverekkel űznek nemzetközi politikát. Hanem megmaradva a magyar nemzet ember- és szabadságszerető szellemében, az ujabbkori demokratia szent eszközeivel, **c u l t u r á v a l** és a **t á r s a d a l m i j ó l l é t** emelésével igyekezett hatni első sorban a faj biztosítása, másodsorban az erdélyi rész nem magyar ajku polgárai megnyerése érdekében is. S miután állami életünk egy új fordulójánál, most már a **k ö z g a z d a s á g i** szempont előtérbe állításával, ismét a „társadalom“-ra történik hivatkozás, s miután az 1893. évi dési közgyűlés határozata értelmében, melyen egy gróf **A p p o n y i** Albert, gróf **B e t h l e n** Gábor, **R ö k k** Pál, **H o r v á t h** Gyula stb. voltak jelen, a főtitkár szolgálati határidejével kapcsolatban az első évek kétszeresen számítottak, így ma az egyesület működésének voltaképen 30-ik évfordulóját üli: talán alkalomszerű lesz ez Évi-jelentés kapcsán kissé a multra is visszatekinteni, hadd okuljunk a tanuságokon és nyerjünk utmutatást a jövőre nézve.

Az egyesület jogos, igazságos és méltányos törekvéseinek tulajdonítható bizonyára, hogy eljárásán kezdettől az isteni gondvise- **Az Emke vagyona.** lés keze nyugodott s hogy a kiegyezés után tizezer számra alakuló jótékonsági, közművelődési, közgazdasági és társas körök közepette is, sikerült az Emke által egy oly intézményt létrehozni, mely ma páratlanul áll a hazai hasonló al-

kötések sorában s méltó világitó tornyul szolgál más rokon alakulásoknak is. Ennek mértéke az a körülmény, hogy az **Emke** **vagyona** jelenleg, folyó évi április 30-iki határidőt tekintve, elérte a **3,063.642 K 25 f** készösszeget, mihez hozzáveendő a tárgyalás alatt lévő mintegy 200.000 K-t érő hagyatékok állaga; amaz előrelátó vagyoneképzés, mely szerint az algyógyi gróf **Kun Kocsárd** alapítványi birtoknak záros határidőre a m. kir. földművelésügyi tárcza haszonélvezetébe átbocsátásával immár 25 év mulva 500.000 K-nyi kincstári befektetés fog az Emkére átszállani; hozzáveendő az algyógyi vashid, mely a révjog időleges átengedésével Hunyadvármegye által létesítve, 40 év mulva a hiddal szintén mintegy 200.000 K értéket fog az Emkére átszállítani s végül az alapítványszerű tőkésítés, mely **Kovács Sándor** nagyenyedi mérnök nevével és a **Választmány** még egy-két intézkedésével kapcsolatban ismét mintegy 100.000 K-val fogja növelni az alapvagyont. S miután az utóbbi összegek is együtt 1,000.000 K-át tesznek ki, így ma már az egyesület tényleges és várható vagyona meghaladja a **4,000.000 K-t**. Oly összeg ez, mely aránylag szegény és sokfelé igénybe vett társadalmunk életképességének és erőfeszítésének nyilván tanujele s mértéke az egyesület fáradozásának és rokonszenves voltának a nagy közönség előtt. És ha valaki az egyesület működésével szemben igazságos kritikát akar gyakorolni, első sorban magának az intézménynek ilyetén megteremtésével kell számolnia.

Nincs pedig az egyesület e vagyonában az állami támogatásnak egyetlen egy fillérje sem, sőt 22 év alatt még azon közvetett támogatásban sem részesült az egyesület, mely igazában állami engedélylyel bár, ismét a közönség, illetve a „társadalom“ megadóztatását jelentené, hogy a törvényhatóságok rendes közművelődési pótadót szavazzanak meg, vagy hogy megkapja azt a nagyszabású kölcsön-sorsjátékot, melyet a magyar képviselőháznál 1890. december 15-én eredménnyel kérelmezett. A mondott napon ugyanis **Hertelendy László** előadása mellett s **Horváth Gyula**, **Darányi Ignác**, **Beksics Gusztáv**, **Beöthy Ákos**, **Bartha Miklós**, **Irányi Dániel** és dr. **Wekerle Sándor** pénzügyminiszter — tehát a pártok és a kormány képviselői — pártoló hozzászólásai után a Ház egyhangulag megszavazta a kölcsön-sorsjáték megadását s azzal az utasítással adta ki a kérést, hogy a kormány idevonatkozó jelentését, illetve javaslatát 1891. végéig terjessze a Ház elé. De a kérdés, bár a közművelődési egyesületek — immár nemcsak az Emke, hanem mindnyájuk javára — congressus utján is szorgalmazták, maig végrehajtva nincs. Ám a sors intézkedése következtében most ismét ugyanaz a pénzügyminiszter tartván kezében az ország ügyeit, a nagy közművelődési egyesületek, u. m. az erdélyi, felvidéki, dunántuli és délmagyarországi a végrehajtást immár a siker reményében ismét megkérelmezik. Hiszen időközben nemzeti-ségi culturegyesületek is kaptak sorsjátékot, míg az Emke állami munkájának összes támogatása egy korlátolt portómentességi kedvezmény és egy pár mérsékelt vasuti jegy. Pedig pl. az Associatione a vagyonában magyar pénz is van jelen, míg az Emke vagyonát kizárólag nemzeti áldozatkészség adta össze.

Az alapvagyon értékeléséhez tartozik, hogy — mint a részletezés 3-ik oldaláról kitűnik — az egyesület fennállása óta akcióra is **2,272.299 K 03 f-t** fordított, mihez hozzáadandó az az 1,000.000 K, melyet az Emke kincstári szállítások és megrendelések közvetítése révén az erdélyi ipar táplálására az országrészbé hozott s így a **3,063.642 K 25 f** készvagyonnal szemben körülbelül ugyan annyi, vagyis **3,272.299 K 03 f** az akció kiadása is, a

Az állami támogatás hiánya.

A 22 év anyagi eredményei.

mi együtt **6,335.941 K 28 f**, vagyis az előző pontban felsorolt 1,000.000 K várandósággal együtt közel **nyolczadfél millió korona**. Ennyi, a mit az Emke Erdélyben a nemzeti ügy javára alaptőkében és kész segélyben eddig mozgósíthatott. Ez összeg szemléleténél pedig ne feledjük, hogy mindezt néhány nagyobb alapítványon és hagyatékon kívül az ország filléreiből pusztán erkölcsi eszközökkel és a legnagyobb takarékoszággal kellett összehozni, mi mellett a folyó évtől kezdve **171.310 K 72 f** a kulturális és közdasági cél javára örök időkre biztosított járadékjövedelem, még akkor is, ha az Emke fejlődése — a mi ki van zárva — e pillanatban megállana. Mert a politikailag izgatott s annak következtében közgazdaságilag is szenvedő mult év daczára is, tavaly óta **87.189 K 11 f** készvagyonnal tudtuk növelni az alapvagyon s **3.206 K 29 f** kész összeggel nőtt az évjáradék. Tekintettel pedig, hogy az utolsó 10 év alatt átlag évi **74.451 K 49 f** volt a növekedés: a mult év eredménye, mely az átlagnál **12.737 K 62 f**-rel nagyobb, bizvást a legszebbek egyike, holott az alaptőke e növeléséhez nincsenek hozzávéve az új hagyatékok, sőt a régi, de tárgyalás alatt levő hagyatékok értékei is a realitás érdekében a vagyonkimutatásból egyelőre leirattak, habár az utóbbival szemben az algyógyi birtok értékemelkedése állította helyre a mérleget.

Az Emke mai kész vagyonának elhelyezése ezidőszerint a következő: helyi és vidéki pénzüzetekben **910.451 K 98 f**; **A vagyon elhelyezése.** értékpapirokban **815.444 K 50 f**; földbirtokban **690.313 K 69 f**; épületekben **398.708 K 92 f**; állami és községi kölcsönökben **140.858 K 56 f**; várandóságokban (aláírt tagsági kötelezettségek) **94.979 K 24 f**; pénztárkészletben **7.215 K 44 f**; felszerelésekben **5.669 K 92 f**; összesen **3,063.642 K 25 f**. Ez elhelyezésből kitűnik, hogy a választmány körültekintő gondnal igyekezett az egyesület alapjait az esetleges egyoldalú rázkodásoktól megóvni s viszont igyekezett ama különböző szempontokat is kielégíteni, melyek rendesen a kezelés egyik vagy másik ága iránt birnak előszeretettel. Mert a gazda mind földbirtokot óhajtana; más, pénzüzetet; vannak, akik a vidéki takarékpénztárak betéteit óhajtánák szaporítani; s viszont akik gyáralapításban látják az idők jelét. Ám első cél a készvagyonnak kockázatos vállalatoktól megóvása, s hogy a közművelődési program végrehajtására lehetőleg minél szebb és minél biztosabb jövedelem álljon az egyesület rendelkezésére, mi mellett az Igazgató-választmány, vagyoni és erkölcsi felelőssége tudatában, a vagyon értékesítésére nézve indokolt indítványtól eddig sem zárkozott el s ezt tenni jövőre sem szándékozik. De a fenti kimutatásnál számolni kell azzal, hogy jóformán csak a takarékbetétek képeznek bármikor könnyen mozgósítható összeget, mert az értékpapirállag épen az anyaföld érdekében nagyrészen földhitelezéssel, a többi értékek pedig alapítványszerű ingatlanok, várandóságok, vagy időhöz kötött állami és községi üdvös kölcsönök. A takarékbetétek kérdésével pedig épen a lefolyt évben igen behatólag foglalkozott a választmány, miről külön lesz szó. Annyi bizonyos, hogy az egyesület fennállása óta az Emkét nagyobb veszteség nem érte s nem rajta mult, hogy minden igényt a többi szempontok háttérbe tételével ki nem elégíthetett.

Egyik legtöbbet hangoztatott ellenvetés, hogy az Emke az ily célra felhasználható 1 vagy $1\frac{1}{2}$ millió koronáját miért nem fekteti **Pénzüzet alapítása.** egy önálló pénzüzet létesítésébe, melynek feladata volna a nemzetiségi pénzüzetekkel szemben a verseny felvéve s az ebből folyó földbirtok-politika? Eltekintve a részvényvásárlás kockázatos voltától s amaz ódiuntól, hogy egy mentőfel-

adatu erkölcsi testület a maga véreivel szemben hitelező legyen, az egyesület mindjárt az alakuló közgyűlés után megpróbálta egy nagyszabású földhitelintézet felállítását is, midőn gróf Bethlen Gábor főispán, elnök vezetése alatt az erdélyi rész vezérpolitikusaiból egy bizottságot alakított, mely a kormánynál a felállítandó intézet számára azokat a kedvezményeket kérje, melyek a versenyhez multhatatlanul szükségesek. A bizottság eljárása azonban sikertelennek bizonyult s azért volt kénytelen az Emke a vezetők és a tagok pénzén egy külön jelzálogintézet keletkezését előmozdítani, mely azonban ugyancsak az állami kedvezmények hiányában a kellő erőt ki nem fejtheti. Pedig a nagyszabású Bodencredit-Anstalt és a horvát földhitelintézet e kedvezményekkel dicsekedhetik. Ezért fordult aztán az Emke a már kész földhitel- és jelzálogintézetek fiókjai felállításának és a hitelnyújtásban a viszonyokhoz való alkalmazkodásának megnyeréséhez; kezdte 22 év előtt a Raiffeisen-féle és a hitelszövetkezetek propagálása művét, mielőtt az idevonatkozó áll. törvény létezett; s nyult a szakadatlan felderítő (éclaireur) szolgálatok ama folytonosságához, melylyel a vészre hivatkozva, igyekezett felvilágosítani a kormányt, mint a hazafias intézeteket. S szemben az erdélyrészi magyar pénzüzetek — jelzálogiak, mint takarékpénztárak — eljárásával, épen az idén foglalkozott a választmány azzal, mi az oka, hogy míg a nemzeti pénzüzetek a magyarokénál sokszorta kisebb alaptőke mellett évente 2—3-szor annyit áldoznak kulturális és közgazdasági célokra, mint a mennyi az Emke egész évi jövedelme: addig a sok száz millió alaptőkével, betéttel és óriási jövedelemmel rendelkező magyar pénzüzetek annyi-mint semmit sem áldoznak e célra? A kérdés revíziójával mindenesetre foglalkozni kell s a „társadalmi“-kormány emez idejében újabb megfontolás tárgyává kell tenni az Emke tőkés elhelyezését is. Csak azt ne mondják azután, hogy esetleg pénzüzet alapításával anyagi előnyt, „hasznos közgazdasági tevékenység“-et keresnek az Emke vezetői.

A hitelügy rendezése érdekében tett ezen lépések és közbenjárások mellett az egyesület kezdte az erdélyi részben a gazdasági és ipari intézkedések egész sorozatát. Kezdte az algyógyi gróf Kun Kocsárd-féle alapítványi birtokon a telepítést; dolgoztatta ki Bartha Miklós alelnök által azt a nagyszabású telepítő munkálatot, mely az 1887. évi sepsiszentgyörgyi közgyűlésen előterjesztve és elfogadva, publicistikai alapja lett az állam idevonatkozó törekvéseinek; majd az algyógyi székely földműves iskola megalapítása által nagy áldozattal létrehoztuk Erdélyben az első ilyenü intézetet, mi mellett az Emke a m. kir. földművelésügyi tárczának egy félmillió koronás birtok évi jövedelmét adta oda 40 esztendőre. Párhuzamban mindjárt kezdetben az erdélyi ipar képeinek számbavételére, megbizottak és kiküldöttek útján beutaztattuk az erdélyi részt, Kolozsvárt mintaraktárt létesítettünk, tizezer számra kimenő Felhívásokkal irányítottuk az erdélyi iparra az ország közönségének figyelmét, miközben egyenlő szeretettel karoltuk fel a magyar, székely, úgy mint a szász ipart. Az 1886. augusztus 29-én Kolozsvárt tartott első rendes közgyűléssel kapcsolatban rendeztük a kolozsvári kamarával és iparos-egyesülettel az u. n. Határszéli kiállítást, mely erdélyi házi-, kis- és gyáripari termékeink első bemutatója volt. Ezt követte 1887. május 14-én Budapesten az országos iparsarnokban az Emke rendezte első Erdélyi kiállítás, mely székesfővárosi kereskedőink előtt termelésünk feltűntetője volt s melynek eredménye a Kereskedelmi Muzeumban állandó erdélyi osztály létesülése lőn. Ugyanez év augusztus 28-án Sepsiszentgyörgyön az Emke közgyűlésével kapcsolatban rendeztük

az első Székely mezőgazdasági és ipari kiállítást, melyre lekértük megismerés végett a budapesti Irók és művészek társaságát. Folytatólag 500.000 K. értékben katonai kincstári szállításokra először szerveztük az erdélyi ipart, míg egy másik 500.000 K.-ra hatósági és magán megrendeléseket közvetítünk. Küzdöttünk már Kemény Gábor kereskedelemügyi minisztersége idejétől, hogy a székely ipar függetleníttessék a brassói szász kamarától, minnek eredménye a marosvásárhelyi Székely iparkamara felállítása lón. A székely ipar érdekében dolgoztuk ki helyszíni kiszállás és hosszas tanulmányok alapján 1891. február 27-én Baross Gábor kir. kereskedelemügyi miniszter, az Emke tiszteleti tagja számára a székely ipari és munkás viszonyokra nézve az első érdemleges Emlékiratot, melynek eredményén indította meg ez a nagy miniszter az első székely akciózt, a mint erről az Emke levéltárán levő elismerő irata tanuskodik. Közgazdasági cél és a nemzetiségek közelebb hozása lebegett az Emke előtt 1891-ben Erdély első Baedeker-szerű leírása s ezt követőleg 1891-ben az Erdélyi Kárpát-Egyesület megalakítása által is; míg viszont 1902-ben az Omgevel való kézfogás által a tusnádi Székely kongresszussal tereltük irányadó kormánykörök figyelmét a székelység felé. Nem mai keletü tehát az Emke közgazdasági akciója és iparpártolása és soknak, a mi ma történik, az Emke rakta le alapjait.

De egyenletes és állandó kitartással szintén az egyesület kezdte meg az Emke-iparczikkek formájában a honi iparpártolásnak azt a módját, mely külön vámterület és állami megjelölés hiányában szigoru gyárvizsgálatok alapján mintegy garantálta a fogyasztó közönség előtt amaz iparczikkek honi eredetét. Példánkat utánozták más erkölcsi testületek és intézmények is s így ma már az osztrák és külföldi iparral szemben egy számbavehető honi verseny kézzelfoghatólag és számszerűleg állapítható meg. Folytatólag 1900. január 18-án Balogh Károly indítványára megalapítottuk az Erdélyi Iparpártoló Szövetséget, melyre az Orsz. Iparegyesület, Kossuth Lajos egyesülete azt mondta, hogy az „mintául szolgál a hasonló vidéki szervezetekre nézve“. E szövetség a tagok, a kereskedők és megkeresők között ismét tizezer számra terjesztette el a Honi ipari címjegyzéket, agitált a sajtóban, fiókválasztmányok, megyék, városok, tanintézetek stb. körében s közvetlen haszon nélkül és megrendelések mellett készítette elő a jelenlegi új mozgalomra a talajt. Az Emke és e szövetség hatására írta az 1903-ban Budapesten létrejött Magyar Védő-Egyesület, hogy az Emke működése „világító gyertyaként szolgál“ az alakuló egyesület előtt. Nem lankadva, Fekete Gábor kir. ítélő táblai elnök és oszlopos tagunk, munkásunk indítványára ugyanez évben ismét 3000 Felhívással fordultunk kiváltképen a magyar kereskedő osztályhoz, hogy üzleteikben magyar árut tartani és kínálni s az Emke szolgáltatva „Pártoljuk a magyar ipart!“ feliratos tábla alá az általuk tartott honi iparczikkek jegyzékét kitenni sziveskedjenek. A hosszas agitáció folytán irodánk a nagymagyarországi közönségre nézve is maig állandó tudakozódó és utbagazító hely, mely székely iparos- és kereskedő-tanonczok szállítását is közvetíti. Mindehez járult legutóbb, hogy a folyó évi általános politikai felbuzdulás alkalmából egyesületünk is 57.000 példány Ipari proklamációzt bocsátott ki a nagy közönséghez s ehez csinos kivitelben, a gyárvállalatokat ismertető leirással és képekkel Pártoljuk a honi ipart! cím alatt ugyanannyi példányban mutatta be az Emke iparczikkek jegyzékét, mely cikkek alig pár év alatt 49.306 K 98 ft jövedelmeztek

A honi ipar.

az egyesületnek a csekély % után, a mi egyszersmind mértéke annak, hogy mekkora behozatalt sikerült velök kiszorítani. Pedig csak 10 czikk: u. m. Emke-gyújtó (Temesvár); levél- és írópapir (Rigler); ténta és pecsétviasz (Hochsinger — Budapest), Ujpesti pamutipar-vászon; Schwarcz-féle első Jauquard-szövő (Budapest); irodai padló és parkettfényezőmáz (Berkes — Nagyvárad); rizskeményítő (Beimel és Basch — Budapest); szivarkahüvely és papir (Halász — Budapest); erdélyi Frank-Kiss-féle kályhák, és a f. évtől kezdve a Posner-féle Előjegyzési naptár, a mikre eddig az Emke példaadólág és uttörőleg engedélyt adott.

De a gazdasági és ipari propaganda mellett a s z a k o k t a t á s kérdése volt az, melyre kezdettől a legnagyobb súlyt vetette az egyesület, mert az a biztos talaj, a honnan közös vámterület vagy vámháboru mellett is a g a z d a s á g i é s i p a r i c u l t u r a áldásos eszközeivel kifejlődhetik a nemzet közgazdasági önállása ellenálíthatatlanul. Ezért létesítettük ezelőtt 15 évvel az a l g y ó g y i s z é k e l y f ö l d m ű v e s - i s k o l á t, mely a kir. földművelésügyi miniszterrel kezett fogva, az Emke idevonatkozó első és legnagyobb alkotása s mely egymaga évi költségvetésünk 45.628 K-át emészti fel. Ennyi t. i. a gróf Kun Kocsárd-féle alapítványi birtok jövedelme, mely a kir. földművelésügyi tárca kezelésében, mint már mondtuk, 40 évre kizárólag az iskola céljaira fordítatik. Az intézet eddig közel 250 székely ifjút bocsátott ki az életbe, kik otthon okszerű gazdálkodással mivelhetik az ősi ugart s mások az erdélyi rész földesurainál kapnak, mint jó m u n k a v e z e t ő k stb. alkalmazást. A székely kivándorlásnak ez a legbiztosabb orvosszere s a nemzetiségi vidékeken elhelyezett ifjak egy-egy magyar család alapját vetik meg. Az intézettel biztosítottuk a Hunyadiak birtokát képezett algyógyi-völgyben is a magyarság lételet s az Emke révjoga árán a Maroson át létesített 200.000 K-ás vashid az áldott kenyérmezei völgygel köti össze a zalatnai sötét hegyvidéket. A mintaszerű intézet, mely ma az Emkét illető kincstári felszerelésekkel együtt 1,000.000 K-át képvisel, az erdélyi gazdaközönségnek is állandó látogató helye. A nagy alapító emlékéen, az Emke áldozatán és állandó öröködésén kívül gróf Bethlen András és D a r á n y i Ignác kir. földművelésügyi minisztereké e nagyszabásu intézet megteremtésének érdeme. — Az ipari szakoktatást szolgálja budgetünkben a K o v á c s Sándor nagyenyedi mérnök ezidőszerint 129.872 K 93 f alapítványa, mely az Emke intézkedéséből 200.000 K-ára növelendő s melynek kamataiból az idén is 6 székely növendék tanul az orsz. iparművészeti iskolában, 3 a szobrászati mesteriskolában, 1 a kir. mintarajziskolában, 1 külföldi fémiparművészeti műhelyben, 5 évre évi 1000 K-át biztosítottunk a brassói, 1 évre 300-at a besztercei székely iparos tanoncok elhelyezésére, 500 K-át kap a sepsiszentgyörgyi árvaház gazdasági munkásképző és háziipari intézete, 150-et a kolozsvári nyomdászok szakköre, évi 200-at kapnak a nagyszabasi iparostanonczok s csak e közgyűlési évben fizettünk ki a kolozsvári női-ipariskolának 500 K-át; Erdélyi iparosok jutalmazására szolgál a Törley-féle 2000 K-ás alapítvány, 2800 K szerepel ezen felül budgetünkben ipari czimen s ide vehető a dévai áll. főreáliskolának adott évi 300 K-ás ösztöndíj is. A multban adott nagyszámu ipari és kereskedelmi oktatási segélyeink felsorolása nem lehet ez Évi-jelentés feladata.

Messze menne az is, ha a c u l t u r á l i s c z é l r a adott 2,272.299 K 03 f összes helyeit és czimeit itt felsorolnók; megtettük A c u l t u r á l i s s e g é l y e k. ezt az egyesület tíz éves történetében és az Emke Évi-jelentéseiben: vezető gondolatul azonban kiemeljük, hogy az Emke előre kidolgozott M u n k a t e r v é s

Szakiskolák.

Működési térkép szerint halad, rendszeres uton keresvén a székelyföld és az anyaállam közt az összeköttetést. Az eljárásnál az Alapszabályok által előirt czél — szakiskolák, népiskolák, kiseddóvódák, gyermekmenedékhelyek, népkönyvtárak, daloskörök létesítése és segélyezése, egyházak segélyezése, hazafias iratok terjesztése — ellen lehet, hogy kifogás emelhető; mondják is, hogy az egyesület programja igen szétszórt és hogy kevesebbet kellene felölelnie: de a megváltoztatás ellen a multban egyfelől az élet a maga szükségeivel tiltakozott; másfelől a mig az egyes szakkörökre külön egyesületek nem alakulnak és állami kezdések nem indulnak, lehetetlen volt az összébbvonás. Itt is, mint a pénzek elhelyezésénél, a különböző irányzatok mind érvényesülni törekedtek s az Emkének meg kellett elégedni a kiáltó, kézzelfoghatóbb dicsőség helyett a gyermekei közt megoszló névtelen anya szerepével. Legutóbbi évi költségvetésünk eredményét különben a következő összevont kimutatás tünteti föl:

	Rendkívüli	Rendes	Összesen
1. Emke-szakiskolára — — — — —	—·—	45628·—	45628·—
2. Hat Emke-népiskolára — — — — —	2552·01	6858·92	9410·93
3. Tíz Emke-óvódára — — — — —	387·40	8075·88	8463·28
4. Emke-iskolák és óvódák vegyes kiadásaira —	—·—	3363·90	3363·90
5. Iskolaépítési segélyekre — — — — —	33000·—	—·—	33000·—
6. Nyolcz gyermekmenedékhelyre — — — — —	300·—	700·—	1000·—
7. Két tanintézet támogatására — — — — —	400·—	150·—	550·—
8. Tizenhat néptanítói jutalomra és egyszersmindenkorra szóló segélyekre — — — — —	3188·12	801·30	3989·42
9. Népiskolákra átmeneti külső bevételek után —	—·—	400·—	400·—
10. Székely ipari segélyekre és ösztöndíjakra a Kovács Sándor-féle alapból — — — — —	4870·23	1623·41	6493·64
11. Huszonnégy felekezeti iskolára és papi segélyre	1830·—	1330·—	3160·—
12. Népkönyvtárak, népdaloskörök és ifjusági egyletek szervezésére — — — — —	—·—	3500·—	3500·—
13. Bizalmas segélyekre a rendelkezési alapból —	2023·99	—·—	2023·99
14. Emke ipari akcióra — — — — —	2000·—	300·—	2300·—
15. Vegyes segélyekre és kiadásokra — — — — —	—·—	5896·83	5896·83
16. Emke ingatlanok adói és befektetéseire — — —	1791·08	81·22	1872·30
17. Kulturális alapok és Emke bérházalap növelésére közgyűlési határozatok értelmében — — — — —	—·—	4255·61	4255·61
18. Bérházak fenntartási költségei — — — — —	—·—	11269·01	11269·01
19. Dologi kiadások — — — — —	—·—	6100·—	6100·—
20. Kezelési költségek személyi kiadásai — — — — —	—·—	13460·—	13460·—
21. Tagdíj behajtásokért és új tagok gyűjtéséért —	1200·—	—·—	1200·—
22. Egyesületi szolgálta illetményei — — — — —	—·—	1060·—	1060·—
23. Újabb segélyekre év végéig rendelkezésre áll —	2913·81	—·—	2913·81
Összesen — — — — —	56.456·64	114.854·08	171.310·72

Az iménti kimutatásból kitetszőleg a Választmány a rendelkezésre álló összeget az Alapszabályok korlátai közt a fiókválasztmányok, tanfelügyelők s egyházi főhatóságok meghallgatásával elég gondosan osztja be: de állandó törekvése tárgya, hogy az apróbb s különösen járadék-segélyek beszüntetésével, az egyesület erejét hathatósabb és uralkodó központi czélokra összpontosithassa és gyűjthesse össze.

Ily központi cél ezidő szerint kettő lebeg az Emke szeme előtt, u. m. áll. iskolák létesülésének Emke támogatással előmozdítása és minél hathatósabb iparpártolás. Az elsőre nézve tudvalevő, hogy az állam többnyire csak ott létesít iskolákat, a hol a telket és az épületet a felszereléssel a község, vagy a felekezet adja: úgy, de tapasztalat szerint a községek és a felekezetek épen erre képtelenek s innen van, hogy Erdélyben annyi az iskolátlan, illetve gyenge, vagy ellenséges iskolájú község. E célból az Emke már három éve kimondotta, hogy az épületet, telket és felszereléseket bizonyos feltételek mellett maga adja, vagy ilyenekkel a községi és felekezeti iskolát erősíti s innen van, hogy csak a f. évi költségvetésben is 33.000 K szerepel e czimen, míg a három év alatt kiment s illetve megszavaztatott összesen 24 község — köztük: Benedekfalva, Csikverebes, Doboka, Égerhát, Gyergyóbékás, Kisesküllő, Kissebes, Magyarléta, Marosszentkirály, Mezőfele, Mezőménes, Ozd, Nagyrápoly, Szászernye, Szépkenyerűszentmárton, Sztána, Vajdakamarás, Visa, Vista és Vizsilvás. — iskolaépítő vagy javító szükségére, felszerelésre **79.320 K**. A másik cél épen napjainkban nem kíván indokolást. Innen van, hogy az Igazgató-választmány **Határozati javaslatban** terjeszti a közgyűlés elé, mikép az egyesület az alapítványszerű áldozatokon és a hagyatékokon kívül beszüntetve az eddigi tőkésítő eljárását, mondja ki, hogy jövőre a rendes és pártoló tagdíjakból, adományokból, perselyes, filléres és bárczás gyűjtésekből befolyó jövedelmeket az egyéb idevonatkozó jövedelmekkel együtt állami iskolák építésére fogja fordítani s viszont az Emke-iparczikkekből begyűlt alaptőke jövedelmét ezen iparczikkek további jutalékaival s a már rendelkezésre álló egyéb alapok jövedelmeivel együtt a honi ipar támogatására viszi. Az első cél akarja előmozdítani az Emke az által is, hogy már kész iskoláinak és kisedővódáinak méltányos feltételek mellett az állam általi átvételét kérelmezé, hogy így erői felszabadulván, annál inkább fordulhasson az iskolaépítő akció felé. Kérelme a viszonyok miatt 5 év óta teljesítetlen maradván, az egyesület az átvételt most gróf Apponyi Albert kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől a siker reményével újra kérelmezi. A fenti Határozati javaslat elfogadásával és a kérés teljesítésével az Emke egyszerre hatalmas összegekhez jut s megszabadul a kényszerhelyzettől, melybe nagylelkű áldozatkészségével évi jövedelmei hosszabb időre lekötése által került.

Ezek után gyorsan siethetünk a további főbb adatok kiemelése felé. Az Emke ezidő szerint önállóan fenntartott népiskolái: az aranykúti, csikrakottyási, kissebesi, magyarnagysombori, magyarókereki és vámosudvarhelyi; kisedővódái: a balászfalvi, besztercei, ördögkúti, segesvári és vajdahunyadi. Korábban már több kisedővodát állami kezelésbe adtunk. Rendes segélyben részesültek eddig is vagy a f. évben évi 2200 K-val: a brassóbolgárszegi, brassó-belvárosi, fogarasi és szászvárosi óvodák; gyermekmenedékhelyek: a boiczai, borbereki, harói, hosdái, lozsádi, nagyrápolyi és tordosi, s a f. évben a csombordi. Az Emke-népiskolák és kisedővódák majdnem összes kiadásait kizárólag a központ fedezi; az egyesület hozta létre az épületeket és felszereléseket is s legtöbb helyt a gyermekek még tandíjat sem fizetnek, hanem az Emke látja el a növendékeket tankönyvekkel és írószerekkel is. Mindezek mellett nép- és ifjúsági könyvtár van szervezve s évváró vizsgakor a jutalmakról is az Emke gondoskodik. Ez intézmények adminisztrációja a központi munka egyik legterheesebb része. Jutalmakról és ajándékkönyvekről nem Emke-iskoláknál is gondoskodunk. Így állandóan évi 200 K jutalmat kap a Nemes-féle alpból a kolozsvár-monostori áll. és r. kath. iskola, 100 K-át a nagyszebeni áll. iskola, könyveket a balászfalvi áll. iskola és a dévai áll.

Népiskolák és kisedővódák.

főreáliskola is stb. Az önálló iskolák és kiseduvódák befektetett tőkéje 96.575 K 52 f s az utána járó évjáradék teher 21.438 K 11 f, a mi összesen **430.000 K** lekötött alapvagyonot képvisel.

Néptanítói jutalmat kaptak a Gyertyánffy-, Jókai-, budapesti Nemzeti Kaszinói és Emke-alapokból a tavalyi közgyűlés Néptanítói jutalmak. határozata értelmében: Kásás György előpataki, Kolumbán Ágoston erzsébetvárosi, Erőss Antal Offenbányai, Gábor Dániel fogarasi, Lukács Albert berekszői, Nagy Gyula brassó-bolognai állami, Osváth Mihály mezőmadarasi ref., Szabó Gyula maroscsuci és Székely Lehel óradnai állami tanítók, részben igazgatók, egyenként 200 K-t; Bányai András mezőmadarasi ref., Biró Béla czo-falvi, Borbély József tordaszentlászlói, Mardán Jeromos szelistyei, Patáki Károly maroscsapói, Szabó Sándor felsőszálláspataki, Szentgyörgyi József fogarasi, Székely Béla nagyenyedi és Veress Miklós zálnoki áll. tanítók, részben igazgatók, egyenként 100 K-t. Népkönyvtárak, daloskörök és más ily községi kis szervezetek vezetéséért a szolgálati időtől eltekintve: Huber Viktor nyéni, Patákfalvy Domokos somogyomi, Réthy János bácsii és Simon József nagyszebeni áll. tanítók, részben igazgatók, egyenként 50 K-t. Összesen 3.000 K-t. A közgyűlés után még jutalomban részesültek; Nagy Sámuel bethlenszentmiklósi áll. tanító 25 K-ban és Csupea Lukreczia alsóbarbatenyiszkrónyi g. kath. tanítónő, könyvekben, Arany János, Petőfi és Varga Ottó „Magyarország története“ diszkiadásai alakjában. A f. évi közgyűlésen néptanítói jutalom cízmén ismét 2.500 K kerül kiosztás alá. A kitüntetett tanítók nevei álljanak itt a nyilvánosság erkölcsi elismeréseért is.

Egyházi segélyeinket illetőleg sok félreértésre adott alkalmat azaz 1.330 K évjáradék, melyet az erdélyi ref. egyházi főhatóságunk még 12 esztendeig tartozunk adni az általa 18 iskola építésébe befektetett 30.000 K megtérítése czimén. Az egyesület megindulásakor hasonló befektetések eszközzésére az összes magyar egyházak főhatóságait megkerestük: azonban erre csak a ref. egyházi főhatóság nyilatkozott hajlandónak s így ez a szerződés szerű tétel kölcsönösen elvállalt kulturális kötelezettség folyománya. Ezen kívül a f. közgyűlési évben vegyes iskolai segélyekre — a ref., ág. ev. és unitárius egyházaknak — kiadtunk még 2.380 K-t s a kercsisórai r. kath. hivek egyházi szükségleteire 600 K-t; Róm. kath. jellegű a gyergyóbékási államosítandó iskola építésére adott 4.500 K.

A szervezett Emke-népkönyvtárak száma 192, az **Népkönyvtárak és Emke-dalosköröké 118, az Ifjusági-egyesületeké 40, népdaloskörök.** összesen 350; ez évben szerveztetett ezek közül 11 népkönyvtár és pedig: Aranyospolyánban, Bethlenszentmiklóson, Kecsedén, Királyfalván, Kolozsvárt, Magyarón, Mezőkövesden, Sövényfalván, Szőkefalván, Vámosudvarhelyen és Vistán; 8 daloskör és pedig; Alpestesen, Kecsedén, Királyfalván, Mocsolyán, Sövényfalván, Szőkefalván, Vámosudvarhelyen és Vistán. A daloskörök diszes lobogót, Emke-daloskönyveket és hangjegypapírt kapnak. Könyvadománnyal támogattuk ezenkívül a segesvári és tövisi Polg. olvasókört és az egyeki tüzoltó testületet, kibővítéssel a magyarszováti könyvtárt, daloskönyvekkel és felszerelésekkel a baróti, sövényfalvi, velikai és mocsolyai dalosköröket. A kézdivásárhelyi Napközi-otthon 100 K-t kapott. Daloskörök vezetéséért jutalomban részesültek: Katona Márton alsórákosi áll. tanító és Resch Lőrincz szászsebesi énekvezér 50—50, Bakó Béla magyarnemegyei, Bereczky Farkas sófalvi, Józsa Márton zselyki és Zsig-

m o n d Albert tacsí áll. tanítók egyenként 25—25 K-val. Olvasva a Népkönyvtárak és Daloskörök jelentéseit, ez apró kulturális szervek épen nem kicsinylendők, mert a hazafias érzés, műveltség és izlés leghathatósabb ápolói. Márcz. 15-iki, Szent István-napi s más ünnepeik, valamint az Istentiszteleteken való részvétők a közszellemet és az erkölcsöt emelik. Könyvadománnyal támogattak: Orsz. erdészeti egyesület: Népszerű erdészeti növénytana III-ik füzetéből 150 példánnyal, Kolozsvári keresk. és iparkamara Selyemtenyésztési naptárból és Utasításból 32 példánnyal. A többi könyveket az Emke szerzi be. Páris Frigyes: Szervezett magyar társadalmát 50 példányban osztattuk ki a Választmányi tagok között. A kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől az idén kapott 3.600 K népkönyvtári segély felhasználása tárgyában véleményeltérés merült fel az Emke, Fmke, Dmke, Dke és a Muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa között, mely jövőre kész-könyvtárakban óhajtáná az egyesületeket kielégíteni; azonban ez ellen az egyesületek állást foglaltak már csak azért is, mert a népkönyvtárak a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által idevonatkozólag kiadott rendelet értelmében szerveztetnek s nem sok eltéréssel így járt el az Emke, még mielőtt a tanács létezett.

A kiadványokat illetőleg is rendszeres terv és egymásután szerint járt el az egyesület. Így következtek a múltban és a folyó évben **Kiadványok.** az Emke által kiadva, vagy segítve: Sándor József: Tájékoztató az Erdélyi magyar közművelődési egyesületről; Hermann Ottó: Kossuth és Erdély ügye; Sándor József: A székelység közgazdasági helyzete és jelen állapota; Bartha Miklós: A székely telepítés; Sándor József és Merza Lajos: Emke uti kalauz, Erdély első Baedeker-szerű leírása; dr. Jancsó Benedek: A magyar szabadságharcz és a dákokóromán törekvések és A román nemzetiségi törekvések története és jelenlegi állapota, továbbá Balogh Pál: A népfajok Magyarországon című nagy művének erkölcsi és anyagi támogatása; Balogh Pál: Erdély fajnépei és a székely-kérdés és ugyancsak tőle: Fajnépességi viszonyaink az erdélyi rész körül; anyagi segítségünkkel jelentek meg: dr. Ajtay József és dr. Ludvig Rezső: Magyar nemzeti állam és a nemzetiségek; dr. Ajtay József; A magyarság fejlődése az utolsó 200 év alatt; továbbá Harcz a hegemoniáért; Sebestyén Ede: A romániai magyarok élete, és a Román nemzetiségi politika alapjai; gróf Kuun Géza: Fajunk lebediai és etelközi művelődése, és a folyó évben Barabás Endre: Az erdélyi népfajok birtokaránya. Tanügyi érdekűek: Deák Gerő: Emke-daloskönyve, I—III. kötet, különböző hangszólamokra; Elek Gyula: Tanító és tanítvány; dr. Genersich Gusztáv: A tuberculosis viszonya az iskolához; Kuzskó István a f. évben: Tokaji István marosbogáti ref. lelkész élettörténete (Kny.); Emlékbeszéd volt: Sándor József: Röck Pál emlékezete, Horváth Gyula Emke-működése, Kovács Ferencz emlékezete, a f. évben Diódváraljai dr. Miksa György, s ugyancsak a f. évben gróf Kuun Géza élete és működése, sajtó alatt; gróf Kuun Géza: Emlékbeszéd gróf Bethlen Gábor felett; Réthi Lajos: Emlékbeszéd gróf Kun Kocsárd felett; dr. Kovács Ödön: Emlékbeszéd Röck Szilárd felett; dr. Bartók György: Emlékbeszéd Kovács Sándor felett; Rédiger Géza: Emlékbeszéd Dersi János felett; Réthi Lajos: A magyar közművelődés két bajnoka: gróf Kun Kocsárd és Szathmáry György. Alkalmi albumok: Szterényi

József: Emke-émléklap album, a brassói közgyűlés alkalmából; Radnóti Dezső: Emke-émlékkönyv, az Emke dévai közgyűlése alkalmából; Borbély György Tordai emlékkönyv, az Emke tordai közgyűlése alkalmából. Az egyesület és a testvéregyesületek szervezetét illetik: Sándor József: Az Emke Alapszabályai; Az Emke tiz éves története; Emléklapok a tiz éves közgyűlésről; Az Emke alakulása és fejlődése rövid története; A társadalmi kulturmozgalomról; A magyar közművelődési egyesületek. Visszatekintés azok alakulására és jelen állapotuk feltüntetésére; A magyar közművelődési egyesületek ezredéves kongressusi naplója; Az Emke népkönyvtárak és daloskörök Alapszabályai; A Népkönyvtárak könyvjegyzéke; A fiókválasztmányok ügyrendje; Az Emke évi jelentései I—XXII. kötet; „Emke“ hivatalos értesítő 1894—1906. évf.; és Ellenőrző-bizottsági jelentések az algyógyi gróf Kun Kocsárd székely földműves iskoláról 1—26 sz. Végül zenei kiadvány: Salamon János: Emke-induló.

Vegyes segélyekre még csak 2.913 K 81 f az az összeg, mely a költségvetés szerint év végéig a Választmány rendelkezésére áll. Ez is mutatja, hogy az Emkét erősíteni s nem gyengíteni kell s a főforrás, melyből az intézmény táplálkozhatik, kiindulásának és bölcsőjének alapja: a hazafias napi sajtó. Ennek komoly érdeklődése és odaadó részvéte hozatta létre az egyesületet s annak erkölcsi elismerése a további rugó. Mert a közönség bár szívében hordja a hazafias ösztönt, hittel fogadja a bírálatot is. A tisztikar és a választmány ugyan sysiphusi munkájáért öntudatában keresi és találja a jutalmat: de az intézmény fejlesztése csak kölcsönös jóindulat és lelkiismeretes úgyszeretet eredménye lehet.

Vegyes segélyek.

Kegyeletes kötelességet teljesített a Választmány, midőn fejlethetetlen két tiszteleti elnökünk, gróf Kun Kocsárd és gróf Kun Géza emlékére, a szászvárosi ujonnan épülő ref. Kun-kollegium elé állítandó mellszobraik létesítése tárgyában, a nevezett kollégiummal együtt bocsátottunk ki felhívást a közönséghez, az Emke is maga részéről 1.000 K-ával járulván a költségekhez. A szobrokat érczből kiöntendőleg, Horváth Géza szobrászművész, az Emke volt ösztöndijas növendéke mintázta igen sikerülten s a 10.000 K-át kitevő költségekhez korábbi gyűjtés és az Emke adománya alapján már is rendelkezésre áll mintegy 3.300 K. Hasonlóképen emlékoszloppal kívánja megjelölni az Emke az algyógyi gróf Kun Kocsárd kastély udvarán eltemetett azon 1848|49-es magyar vértanúk hamvait, kik a szabadságharcz viharában mint algyógyi lakósok s udvari alkalmazottak — élükön az algyógyi ref. pappal. — az oláh lakosság dühének estek áldozatul s azóta a kastély udvarán betemetett kutban, a hová az áldozatok holttesteit vetették, alusszák örök álmukat. Az 517 K-ra menő költséget az algyógyi alapítványi birtokot haszonélvező kir. földművelésügyi miniszterrel egyenlő arányban kívánjuk megosztani. Ez évben szereztük be az Emke nagyjai arczképcsarnoka számára: gróf Kun Géza t. elnök, gróf Kornis Viktor és Bartha Miklós alelnökök olajképeit is, a két elsőt Szász István festőművésztől, a ki szintén az Emke ösztöndijas növendéke volt, utóbbit pedig Papp Gábor festőművésztől. A Kolozsvári 48—49-es Orsz. történelmi Ereklje-muzeumnak gróf Kun Géza hagyatékából több becses ereklyét közvetítettünk, így többek közt Kiss Ernő tábornok diszes sétatotját is.

Kegyeletiek.

Az Alapszabályok 4. §-a értelmében az Emke iparkodott a lefolyt évben is „a megfelelő irányban működő hazafias erőkel kölcsönös támogatásba lépni.“ E célból különösen a magyar közművelődési egyesületekkel tartott összeköttetést, a mi főleg a 4 nagy egyesület, u. m. az Emke, Fmke, Dmke és Dke 1905. márcz. 22-én és folytatólag 1906. ápr. 30-án Budapesten, Sándor József elnöklete alatt tartott főtítkári értekezleteiben csucsosodott ki, melyek eredménye dr. Wekerle Sándor p. ü. miniszterhez a kölcsönsorsjáték megadása, Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszterhez a portómentességi kedvezmény kitágítása tárgyában való együttes folyamodás, a népkönyvtárak felállítására adott összeg készpénzben való kiszolgáltatása végett a Muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsánál való együttes fellépés, a Dmke pár speciális kérdésének az illetékes minisztereknél támogatása s jövőre a közös érdekű kérdések megbeszélése tárgyában az elnökség belevonásával gyakoribb összejövetelre való megállapodás. Ez értekezlet az illető Választmányok előleges tudtával és utólagos jóváhagyásával jött össze s tervben van azoknak az elnökség és a pénztárosok személyeivel való kitágítása. Ellenben a borsod-miskolczi közművelődési egyesületnek a magyar közművelődési egyesületek szövetségére vonatkozó javaslatát csak oly értelemben fogadhatta el az Emke, hogy mint eddig is, kész az ad hoc és konkrét célokra való összejöveteleket, tanácskozásokat stb., miként ez az ezredéves kiállítás és congresszus rendezésével is történt, erkölcsi és anyagi erejével támogatni s azokat a bizalom megnyilatkozásához képest vezetni is: de az oly állandóbb szervezet létesítését, mely központosságra és az egyesületek anyagi ereje netáni elvonására s így gyengítésére vezethetne, az Emke nem támogathatja. Az Orsz. magyar szövetség a választójog és a népoktatásügy reformja tárgyában a közművelődési és rokon egyesületek állásfoglalását óhajtván, e tárgyban a politikai viszonyok kialakulásának bevárását javasoltuk s erről a testvér közművelődési egyesületeket is értesítettük. Támogattuk az Orsz. alkoholellenes egyesület kérvényét a kir. belügyminiszterhez: a pálinka kimérésének szombat estétől hétfőn reggelig megszüntetése tárgyában, mely kérvényt az ország egyéb kulturális, társadalmi és gazdasági egyesületei is aláírták. Nyomatványainkat, évkönyveinket stb. különben többek közt a következő testvéregyesületekkel és erkölcsi testületekkel cseréltük ki: Associatiunea; Budapesti és kolozsvári tud. egyetem; Felvidéki, Délmagyarországi, Dunántuli és Gömör-Kishontvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület; Eötvös-alap; Erdélyi és Magyarországi Kárpát-Egyesület; kolozsvári és marosvásárhelyi Kereskedelmi és Iparkamara; M. kir. Kereskedelmi Muzeum; Magyar Nemzeti és Székely Nemzeti Muzeum; M. Tud. Akadémia; Magyar Vörös Kereszt Egyesület; Nemzeti Szövetség; Országos Magyar Szövetség; Orsz. m. kir. Iparművészeti iskola; Széchenyi Kör — Eperjes; Székely-Társaságok Szövetsége; Szigligeti-Társaság. Egyesületünkhöz ezen kívül számos lap és folyóirat jár.

Testvér- és rokon-
egyesületek.

Képviseletette magát az Emke: D. K. E. 1906. febr. 28-án Budapesten az újvárosház nagytermében tartott közgyűlésén Sándor József t. alelnök-főtítkár által, mely alkalommal Széll Kálmán diszelnök a nemzeti küzdelemre vonatkozó emlékezetes elnöki megnyitóját tartá. A Székely ipari akció tárgyában 1905. aug. 28-án Vörös László kir. kereskedelemügyi miniszter által Budapestre egybehívott értekezleten, Tauszik B. Hugó alapító-választmányi tag, székely kereskedelmi és iparkamarai elnök által s az értekezlet megállapodásai értelmében a Választmány tárgyalta az Ipari akció a Székely-

Küldöttségek és
képviseltek.

földön cz. emlékiratot, kimondván az egyes pontok megvalósítása tárgyában a tőle kitelhető támogatást. A Székelytársaságok szövetsége 1905. aug. 22-én Sepsiszentgyörgyön tartott közgyűlésén a t. alelnök-főtítkárral által, mely alkalommal utóbbi fel is szólalt a székely vasutak közvetlen fővonala kiépítése tárgyában s az ugyanakkor tartott Székely ipari kiállításról az Emke rendezte 1887. évi kiállítással való összehasonlító jelentést tett. A Magyar Védő Egyesület Erdélyrészi osztálya és kolozsvári fiókja alakuló közgyűlésén Kolozsvárt, 1906. márcz. 11-én Hory Béla direktoriumi tag, Balogh Károly Emke-jegyző és dr. Boros György választmányi tag által. A közgyűlés elnökké gróf Béli Ákos Emke-elnököt, alelnökké pedig Fekete Gábor Emke-direktoriumi tagot választotta. Az alakulást az Emke átiratilag is üdvözölte. Muzeumok és könyvtárak országos szövetsége 1906. május 24-én Budapesten tartott közgyűlésén s az ezt követő másnapi tanácsi ülésen a t. alelnök-főtítkárral által, mely alkalommal a népkönyvtárak számára adott összeg tárgyában történt megállapodás. Az Erdélyi Muzeum-Egyesület legnagyobb alapítója és első elnöke, gróf Mikó Imre születésének századik évfordulója alkalmából 1905. nov. 5-én tartott ünnepélyes közgyűlésén gróf Béli Ákos elnök, gróf Teleki Domokos alelnök és Merza Lajos kir. tanácsos, főpénztáros által. Hunyad megyei tört. és rég. társulat fennállásának 25 éves ünnepén 1905. okt. 22-én Déván dr. Veress Endre áll. főreáliskolai tanár által. Ezen kívül iskolai, ipari, fiókválasztmányi, kegyeleti, ünnepi stb. ügyekben számos kiszállás és képviselőt történt, pl. a kolozsvári kir. posta és távirtda altisztek zászlószentelésére Székula Ákos ellenőr és Beregszászy László főkönyvvezető személyében; Sándor József, Székula Ákos és dr. Csernátóni Gyula által a magyarókeréki iskola átadása; Merza Lajos és Koleszár Lajos a kissebesi iskola kijavítása; Sándor József, Merza Lajos, Beregszászy László és Molnár István levéltáros által ismételtén gyárvizsgálatok és iparügyek tárgyában stb.

Egyesületi halottaink a lefolyt közgyűlési évről: Bartha

Miklós orsz. képviselő, főszerkesztő, a fényes tollu publicista, Emke-alelnökünk, a ki tollal, szóval, cselekedettel állott az egyesület bölcsőjénél s a ki „Ellenzék“ cz. lapjával az egyesület létrejöhetésére nézve a legnagyobb szolgálatokat tette. Az ő érdemeiről külön Emlékbeszédben fog megemlékezés történni a Közgyűlésen s itt csak azt említjük meg, hogy 1905. okt. 19-én 58 éves korában, Budapesten váratlanul történt elhugya alkalmából az egyesület mindent megtett, a mivel kegyeletét és tiszteletét a nagy férfiu irányában kimutathatá. A temetésen küldöttségileg képviseltettük magunkat, a ravatalra koszorut helyezénk s a sirnál dr. Csernátóni Gyula dir. tag tag tartott az egyesület nevében bucsuztatót. Olajképe az Emke nagyjai arczképcsarnoka számára beszereztetvén, az a Közgyűlésen fog lelepleztetni. Vele ismét egyike dőlt ki az Emke alapvető nagyjainak, kiknek sora egyre ritkábbá válik s kiknek nyomdokába várjuk az új hazafias erőt! — Hasonlóképen e közgyűlési évben, 1905. nov. 14-én hunyt el Brassóban 78 éves korában Kóós Ferencz kir. tanácsos, nyug. kir. tanfelügyelő, Igazgató-választmányunknak kezdettől tagja és a Brassóvármegyei fiókválasztmány volt buzgó elnöke, a ki a szabadságharcban mint honvédhuszár, azután mint ref. pap Bukarestben, majd pedig mint áll. tanítóképezdési igazgató s végül mint kir. tanfelügyelő szolgálta nemzetét. A székely-kérdésnek ő volt egyik igazi uttörője s temetésén az Emke, koszoru helyezésével szintén küldöttségileg képviseltette magát. Kóós Ferencz mondta volt 1890-ben megjelent emlékiratában: „Nem ismerem erdélyi hazarészünk történetében társadalmi moz-

Elhunytak.

galmat, mely annyira felrázta volna tessedéséből az erdélyrészi magyarságot, mint az Emke.“ E két férfi mellett egyesületi halottjainkhoz számíthatjuk még: Tamás Károly beszercei kir. ítélőtáblai bírót, az ottani megyei Emke-választmány elnökét († 1906. máj. 27-én) és Szász Károly dunamelléki ref. püspök, főrendiházi tagot, († 1905. okt. 16-án Budapesten) a ki az Emke alakuló közgyűlésekor 1885. aug. 30-án, a kolozsvári Nemzeti Színházban tartott ünnepi előadásra az első Prologot irta s abban a nemzetiségekre czélozva, mintegy az Emke jelszavát fogalmazta meg:

„Mi védjük őt s megadjuk igazát:
Csakhogy szeresse ő is a hazát!“

Alapító tagjaink voltak még: Andrássy Tivadar gróf († 1905. május 13-án Budapesten); Becsei Hugó sütőmester († 1905. aug. 9-én Kolozsvárt); Károlyi Sándor gróf († 1906. április 24-én Mentonéban); Karap Ferencz kir. tanácsos, földbirtokos, a Hajdúvármegyei és Debreczen városi fiókválasztmány alelnöke († 1905. jun. 30-án Budapesten); Medgyes Bálint ügyvéd, 1848/49-es honvéd százados († 1905. máj. 30-án Nagyenyeden); Prielle Kornélia színművésznő († 1906. febr. 25-én Budapesten) és Vécsy Sámuel malomtulajdonos († 1905. okt. 15-én Kolozsvárt.) Nyugodjanak csendesen s példájuk vonzza az áldozatra az új nemzedéket is. Az Orsz. magyar szövetség ügybuzgó elnöke gróf Esterházy János elhunyt alkalmából részvétirattal kerestük meg a rokonegyesületet.

Sürgönyileg üdvözölte az Emke 1906. április 12-én dr. gróf Apponyi Albertet, az egyesület örökös tiszteleti és Igazgató-választmányi tagját m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterré történt kinevezetése alkalmából. Gróf Apponyi Albert az Emkének kezdettől alapító, majd pedig 1894-től évi 200 K-val egyik legnagyobb alapító tagja, ki tevékeny részt vett az egyesület életében s többek közt az 1895. június 4-iki székelyudvarhelyi 10 éves jubiláris közgyűlésnek és az Emke rendezte 1896. szept. 8-iki millenáris közművelődési congressusnak egyik disz-szónoka volt. Résztvett ezen kívül és ünnepi felszólalásával, lelkesítésével emelte az 1891. okt. 4-iki marosvásárhelyi, 1892. jun. 7-iki budapesti (király koronázási ünnepi) és 1893. május 24-iki dési közgyűléseket. Gróf Apponyi Albert az üdvözlésre megleghangu köszönő levéllel válaszolt. Átirattal üdvözöltük továbbá Ferencz József unitárius püspököt, Igazgató-választmányunknak kezdettől tagját és a kolozsvári fiókválasztmány elnökét, papi működésének 1905. okt. 29-én ült 50 éves fordulója alkalmából; nemkülönben Réthi Lajos kir. tanácsos, tanfelügyelőt, Igazgató-választmányunk tagját és a hunyadvármegyei fiókválasztmány volt ügyvezető alelnökét, 1906. febr. 4-én történt nyugalomba menetele s akkor oszt. tanácsossá kinevezetése alkalmából. A két férfi működése egy darab, Erdély közművelődési életéből s itt is csak azt kívánjuk, hogy sok ilyen hazafit adjon a nemzetnek a Gondviselés!

A tagok száma: 78 örökös, 2078 alapító, 6440 régi rendes, 1894 új rendes, 1663 pártoló, együtt: 12.153. Szaporodás az alapítóknál 14, belépés és ciklus-ujítás révén a rendeseknél 717, pártolóknál 104. Az ujonnan bejött hagyatékok és felvett alapítók tagsági kötelezettségének összege: 12.457 K 83 f, a ciklust ujitott régi rendes tagoké: 11.140 K 90 f, az új ciklusi rendeseké: 1300 K, a pártolóké: 439 K, együtt: 25.337 K 73 f. Mint látható, az érdeklődés az Emke iránt állandó s fokozni véljük ezt az épen most folyó taggyűjtő akcióval, midőn épen a közgyűléssel egyidejűleg 50.000 gyűjtőívet bocsá-

Üdvözetek.

Tagjaink.

tottunk ki. Miután az Emke mozgalma nem volt szalmaláng, hanem komoly törekvés, remélhető, hogy gyűjtő-mozgalmunk eredménye dus aratás lesz.

Uj alapítók lettek a mult közgyűlés óta: **K a r c z a g és S z e n t e s** városok a 12-ik, illetve 19-ik évi folyó alapítványul **Uj alapítók.** 200—200 K-val; **S a r a b i a** József magánzó, Solymár. (Pestvárm.), „a magyar állam kötelékébe való felvétele alkalmából“ 250 K-val; **B a r a b á s** Endre áll. tanítóképző-intézeti tanár, Kolozsvár; **B e n e** István dr., orsz. képviselő, Sepsiszentgyörgy; **B e r e g s z á s z y** László, az Emke főkönyvvezetője, Kolozsvár; **B r á z a y** Zoltán orsz. képviselő, Budapest; **F e r e n c z y** Géza dr., orsz. képviselő, Nagyajta; **F i n i t z e r** Fülöp gyárigazgató és földbirtokos, Bátorkeszi (Esztergomvm.); **G e r é b** János ügyvéd, orsz. képviselő, Imecsfalvá; **H o l l ó** Mihály m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelő, Budapest; gróf **K o r n i s** Károly nagybirtokos, Szentbenedek; **M e n y h á r t h** Gáspár dr., ügyvéd, egyetemi m. tanár, Kolozsvár; **L o s o n c z i** takarékos és hitelbank; **N a g y** Ernő dr., kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár; **S ü m e g i** Vilmos orsz. képviselő, Budapest és **Z a k a r i á s** János dr., ügyvéd, orsz. képviselő, Brassó, mindannyian 200—200 K-val. Az orsz. képviselők belépése dr. **Z a k a r i á s** János gyűjtésének eredménye. Alapítóktól 200 K folyt be **M u n k á c s y** Mihály emlékalapítványa 1000 K-ra növelésére; Kolozsvári tud. egyetemi kör 20 K-át küldött **K u u n** Géza gróf 1641 K-ás alapítványa növelésére „koszorumequiváltás“ czimén; végül pedig 50 K-át küldött be **W a s s e r m a n n** Mór a budapesti Emke-kávéház 1905. évi jutalékában a vállalat 550 K-ás alapítványához. A befolyt uj alapítványok összege 35.200 K.

Az Emke történetének legmeghatóbb oldala s egyszersmind az egyesület fejlődésének egyik titka az a bizalom és szeretet, melylyel a kialakuló magyar szivek, hazafiaké, mint honleányoké, utolsó **Hagyatékaink.** dobbanásukkal is az Emkére gondolnak, kisebb-nagyobb összeggel emlékezvén meg végrendeleteikben az Emke felől. Ily újabb h a g y a t é k o k a lefolyt közgyűlési évről: a **D é c s e y** Károly nagyenyedi ny. ref. Bethlen-coll. theol tanára († 1906. márczius 31-én Nagyenyeden 84 éves korában), a ki 50.415 K készpénzvagyonát jótékony célokra hagyván, ebből az Emke is 10.000 K-ban részesült; **B a r ó c s** János kir. tanácsos, ny. igazgató főmérnöké († 1905. szept. 12-én Jászkiséren); **G u d a** Döme magánzóé († 1905. márczius 6-án Budapesten) és **K a r a p** Mór kir. tanácsos, földbirtokosé († 1905. jun. 30-án Budapesten), kik 1000—1000 K-t hagytak egyesületünkre; özv. **L ó c s e y** Sp. Lajosné — **F e r e n c z i** Kláráé († 1906. márcz. 28-án Nagyenyeden) 200 K; továbbá a **M o r e l l i** Ferencz Tivadar szőlőszeti és borászati m. kir. központi felügyelőé († 1905. szept. 24.), aki 100 K-val emlékezett meg. A **B a r ó c s**, **K a r a p** és **M o r e l l i**-féle hagyatékok már be is folytak. Hasonlóképen befolytak a korábbi hagyatékok közül ez évben: a **B u d a i** Sándoré († 1898. Tiszafüreden) 4207 K 64 f; **B u d a i** Pálé († 1898. Zentán) 1350 K 19 f; **K u u n** Géza gróf t. elnöké († 1905. Budapesten) 1200 K; **S z e n g e r** Ede dr-é († 1904. Budapesten) 400 K; **M a r k o s** Péteré († 1905. Debreczenben) 100 K és az **b a j s a i** özv. **V o j n i t s** Tivadarné — **V o j n i t s** Máriáé († 1904.) 2000 K. Függőben, illetve tárgyalás alatt levő további hagyatékok: **B a l á z s** Adolf († 1898.), utóöröklés utján van érdekelve egyesületünk; **B i t s k e y** Kálmán († 1894. Budapesten) 80.000 K-át érő hagyatéka per alatt van; dr. **D e á k** Lukács ügyvéd († 1898. Zentán), összege bizonytalan; **D a m o k o s** Albert, feltételes utóöröklési joggal; dr. **D u b a y** Miklós orvos († 1899. Budapesten), több sorsjegye nagyobb nyereségének esetében 10° részesedés; özv. **F a r k a s** Dávidné — **F ü z i k**

Mária († Zalaegerszeg), összege ismeretlen; özv. Hegyi Mihályné — Józsa Eufrozina († 1905. Debreczenben) 2000 K és a végrendeleti hagyományok kiadása után fennmaradó javak 1/3-a; Herczeg Gábor († Orosházán) 1000 K; Megyeri Krausz Mayer 400 K; Lovas László fő- és árvaszéki jegyző († 1897. Budapesten) 200 K; Lukács Mózes ny. m. kir. csendőrezredes († 1899. Insbruckban) 6000 K; dióváraljai Miksa Zsuzsanna († 1905. Nagyenyeden) 160 000 K, per alatt van; özv. Molnár Domokosné — Vinczi Balog Salome († 1904. Kolozsvárt) 4000 K; br. Orbán Balázs orsz. képviselő († 1890. Budapesten), a Szejke-fürdő megváltásában az örökösöktől egyesség szerint bevárando 3000 K; dr. Orbay Antal főorvos († 1900. Budapesten) 800 K; Peregriny Sándorné — Nemetz Irma († Budapesten) 1000 K; Szentmiklósi és óvári dr. Pongrácz Gyula († 1903. Kassán), Marossy Gizella halála után 400 K; dr. Serli Sándor († 1904. Mohács), hagyatékának 2/5-öd része özvegye elhunytá után; Simay Salamon kir. járásbíró († 1899. Kerlésen) 200 K; Tarcsányi Ernő († Czibakházán), utóöröklési jog 7200 K-t érő ingatlanra nézve; Vajna Áron ref. lelkész († 1898. Gerenden), kölcsönös végrendelet nejével együtt; Valitsek Mátyás († 1891. Székesfehérváron), özvegye haszonélvezetével terhelt 400 K; Wurzinger József († 1900. Székesfehérváron), özvegye haszonélvezeti jogával 200 K. Elvesztette a pert az egyesület a debreczeni apagyilkos Mórlicz József 17.771 K 87 f hagyatékára nézve, miután 1889. okt. 26-án a budapesti m. kir. honv. kerületi hadbírótság által készített végrendelete alakilag jogérvényesnek nem volt elfogadható; eként a tettét ily módon expiálni akaró katona szándéka porba esett. Mind e hagyatékokban központi és vidéki illetve fiókválasztmányi jogtanácsosaink és egyes felkért ügyvéd tagtársaink képviselnek, rendesen díjtalanul. Illető jogi képviselőink fogadják e helyen is az egyesület köszönetét.

Érdekesebb adományok voltak: Budapesti Hirlap pénztára az újabban hozzáérkezett adományok czimén 160 K; Pesti Hirlap Szigeti Pál bölcsészethallgató részéről szegénysorsu tanulók jutalmazására 100 K; gyergyói Hardt Gusztáv gyáros, Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár és Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete 100—100 K; Erdélyrészi Magyar Jelzálog-hitelbank r. t. Kolozsvár és Bajai Takarékpénztár 40—40 K; Szabolcs-vármegye alispánja által eszközölt gyűjtés 37 K 10 f; Öcsöd község (Békésvárm.) f. évi részletül 20 K; Kiss Adolf debreczeni Emke-kávéház tulajdonos viszonzásul az engedélyezett czimhasználatért az 1904. és 1905. évekre 20 K 58 f összegű perselyes gyűjtésen felül 20 K; Brassó sz. kir. város főkapitányi hivatala Szentpéteri Ferencz debreczeni kerületi kapitány részéről 10% találási díjban 19 K 62 f; Antalffy Lajos ny. ezredes, a F. J. r. l., Budapest, negyedévenkénti 4 K-ás részletekkel 16 K; zombori pénzügyi tisztviselők asztaltársasága körében eszközölt gyűjtés; Hódmezővásárhelyi Központi Takarékpénztár, Hódmezővásárhelyi Népbank, Hódmezővásárhelyi Takarékpénztár és Nagykőrösi községi takarékpénztár 10—10 K; Szabó Lajos bankhivatalnok gyűjtése Budapest, 7 K 20 f; verespataki m. kir. Bányauzemvezetőség részéről Urbán Mihály m. kir. bányamérnök 1905. évi bányalátogatási díjakból 6 K. Ezeket a többiek közül azért emeltük ki különösen, hadd lássék, minő mindenféle czimeken keresi meg állandóan a hazafias áldozatkészség az Emkét s szolgáljon buzdításul másoknak is.

Egyik csalódás, mely az Emkét az állammal való tranzak- **Az Emke-palota ügye.** czióiban érte, a kolozsvári Emke-palota ügye. Ez ingatlant 15 év előtt a M. Á. V.

kolozsvári üzletvezetőségének mérnöki tervei és hivatali igényei szerint az egyesület Baross Gábor kir. kereskedelemügyi miniszter, az Emke tiszteleti tagja felhívására és a vele kötött szerződés alapján építette olyként, hogy takarékpénztárilag elhelyezett s az épület felemelésére fordított tőkái akkori jövedelmének megfelelőleg tiszta 5%-ot remélt és pedig nemcsak 15 évre, a meddig a bérleti szerződés szólt, hanem annak záradéka értelmében, mely szerint a bérlet a lejáratnál megújítható továbbra is. Ugy de a kolozsvári házbérleti és adózási viszonyok következtében az egyesület reménye épen nem teljesült: sőt a 15 év letelével a f. évben az a veszély fenyegette az Emkét, hogy kizárólag vasuti célra emelt ingatlana bérlő nélkül marad. Így lépett a Választmány a kir. kereskedelemügyi tárczával érintkezésbe, hogy az épületet örök áron vegye meg, mely esetben az egyesület kizárólag a maga céljaira egy új helyiséget építené. Eljárásunkat siker is koronázta, a mennyiben a megvétel kölcsönös becsü alapján 300.000 K-ban megállapított s a vásár megvalósításának eddig csupán a parlament budget-nélkülisége volt az akadály, miután a megvétel törlesztő-kölcsön alakjában szándékoltatik s így kir. p. ü. miniszteri hozzájárulásra, illetve rendes törvényhozási költségvetésre volt s illetve van szükség. Most a viszonyok változtával a kérdés kedvező megoldása remélhető s ez okból a lebonyolításért a f. évi okt. 1-én lejáró 15 éves bérlet egy évre meghosszabbíttatik.

A fiókválasztmányok közül jelentését a záros határidőn belül beküldötte: a Hajdúvármegyei és Debreczen városi, Alsófehér-, Besz- **A fiókválasztmányok.** terczenaszód-, Brassó-, Csik-, Fogaras-, Hunyad-, Kisküküllő-, Kolozs-, Marostordavármegyei és Marosvásárhely városi, Nagyküküllő-, Szeben-, Tordaaranyos- és Udvarhelyvármegyei, továbbá a Kolozsvári, Gyulafehérvári és Erzsébetvárosi választmány, a Balázsfalvi, Gyergyóvidéki, Hétfalusi, Kalotaszegi, Óradnavidéki és Szászvárosi kör. Kitetszik e jelentésekből, hogy időközben báró J ó s i k a Lajos földbirtokos és br. K e m é n y Ákos főispán elnöklete alatt ujjaszerveztük a H u n y a d- és K i s k ü k ü l l ő v á r m e g y e i választmányokat és megtettük a lépéseket a B r a s s ó- és H á r o m s z é k v á r m e g y e i, valamint a K é z d i v á s á r h e l y i választmányok ujjaszervezése tárgyában is. Általán fiókválasztmányaink a központ buzgó véleményező és végrehajtó szervei, a területükön levő Emke-intézmények főfelügyelői s az összes vidékeket befogva, hálazzák át az erdélyi részt, míg a Királyhágon túl a Hajdumegyei és Debreczen városi választmány mozditja elő szorgalmasan az egyesület anyagi érdekeit. Szépen vezetett fiókjaink a Gyulafehérvári N o v á k Ferencz kir. tanácsos, polgármester, a Gyergyóvidéki F e r e n c z i Károly rom. kath. esperes-plébános, a Besztercei T a m á s Károly kir. ítélőtáblai bíró és a Nagyküküllővármegyei S o m o g y i István alispán elnöklete alatt. Mult évi erzsébetvárosi emlékezetes közgyűlésünk élén állott az Erzsébetvárosi választmánnyal dr. I s s e k u t z Győző orsz. képviselő. A titkárok közül kiemelendő: G á s p á r János orsz. képviselő Nagyenyedről, K o l e s z á r Lajos áll. iskolák igazgatója Bánffyhunadról, K o v á c s Dániel áll. polgári isk. tanár Tordáról, M i h á l y Gábor áll. isk. tanító Beszterczéről, N a g y József ref. esperes Nagyszebenből, dr. S o l y m o s y Lajos áll. főreálisk. igazgató Székelyudvarhelyről, dr. S z e n t m i k l ó s y László főispáni titkár Dicsőszentmártonból és dr. T u r n o w s z k y Mór orvos Marosvásárhelyről; a jogtanácsosok közül M á r k Endre ügyvéd Debreczenből és dr. M ü l l e r Jenő ügyvéd, megyei tb. főügyész Nagyenyedről, kik az Emke előforduló jogügyeiben ingyen és odaadással teljesítették tisztüket. A fiókválasztmányok pénz-

tárosai közül: B é s z l e r Károly városi tanácsos Debreczenből, B o d Péter áll. iskolák igazgatója Nagyszébenből, C s e c s k e d y József városi pénztáros Gyulafehérvárról, D a j b u k á t Jakab megyei számvevő Csikszeredából, D ó z s a Jakab áll. főreáliskolai tanár Székelyudvarhelyről, F e j é r Imre kir. p. ü. számvizsgáló Segesvárról, G a j z á g ó Róbert gyógyszerész Tordáról, G á s p á r János orsz. képviselő Nagyenyedről, N a g y Sándor gyógyszerész Marosvásárhelyről, P a i z s György áll. isk. igazgató Hétfaluból, R o h r l i c h Ede nagykereskedő Beszterczéről, S c h i e s z l Károly gyógyszerész Balázsfalváról és V á r n a i Sándor m. kir. erdőmester Fogarasról 32 esetben küldöttek be 2.082 K 70 fillért. N a g y Sándor névmagyarosításainak száma az idén 241-re emelkedett. A fiókok 25° jövedelmüket saját kulturális céljukra fordíthatják s köztük a Hajdúvármegyei 4.453 K. 63 f és a Marostordavármegyei — Marosvásárhelyi 4.185 K 14 f külön kulturális alappal is rendelkezik. A kolozsvári fiókválasztmány a régi Nemzeti Színház bucsuünnepé alkalmából főuri tableau rendezésével akarta a történelmi emlékü helyet bezárni, azonban ez az idő rövidege miatt már előkészíthető nem volt. Talán az új színház megnyitása alkalmával fognak a tervelt élőképek előadásra kerülni.

A múlt 1905. évi jun. 12-iki emlékezetes e r z s é b e t v á r o s i közgyűlés határozatait végrehajtottuk s a rendezésért a közreműködőknek köszönetünket fejeztük ki. A közgyűlésen megállapított néptanítói jutalmak kiadattak. A f. évi közgyűlés idejét 1906. jun. 5-re, helyét pedig Kolozsvárra tűzte ki a Választmány, mert egyfelől tavaly ugyis vidéken voltunk, másfelől pedig az idén alkalmas vidéki meghívás nem érkezett, a mit a politikai viszonyok is indokoltak. Megtettük azonban az előkészítő lépéseket, hogy jövőre lehetőleg Kézdivásárhelyre menjünk, kivált ha a zágoni M i k e s és kőrösi C s o m a Sándor-féle szobrok is addig elkészülhetnek, mely esetben egyszerre óhajtanók ez ünnepeket összekötni, illetve megtartani. Indítvány, illetve H a t á r o z a t i j a v a s l a t a Közgyűlésre a tárgysorozat 9-ik pontja értelmében a 8 napi záros határidőn belől egy jött be, az Igazgató-választmány részéről a rendes és pártoló tagsági díjak stb. felhasználása tárgyában, mely a részletezés 81-ik lapján található.

Az I g a z g a t ó - v á l a s z t m á n y üléseit ez évben 44-en látogatták, köztük haton vidékiek, a kik rendszeren feljártak az ülésekre. A Választmány tartott a múlt Közgyűlés óta 9 ülést, a nyári szünet kivételével havonként egyet, melyeken 230 fő- és 74 alhatározatot, együtt 304 határozatot hozott. A Választmány ülésein rendszeren gróf B é l d i Ákos elnökölt; 1 ízben F e k e t e Gábor directoriumi tag. Előadó a t. alelnök-főtitkár, pénzügyi kérdésekben a főpénztáros; a jegyzők, u. m. B a l o g h Károly ref. coll. tanár, dr. C s e r n á t o n i Gyula kir. tan., tanfelügyelő, K o v á c s Dezső ref. coll. tanár, N a g y Károly ref. theol. tanár és P a l l ó s Albert áll. polgári leányiskolai igazgató felváltva végezték teendőiket. Jogügyekben központi tanácsadónk és előadónk: G a j z á g ó Manó jogtanácsos.

A D i r e k t o r i u m tartott 12 ülést és hozott 291 fő- és 92 al-, összesen 383 jegyzőkönyvi határozatot. Ez üléseken gróf B é l d i Ákos elnökölt. Rendkívüli ülés tartására 3-szor volt szükség. A D i r e k t o r i u m tagjai közül B i r ó Béla apátkanonok elhalálozván, báró F e i l i t z s c h Arthur cs. és kir. kamarás pedig lemondván, helyükbe az Igazgató-választmány által H o r y Béla Kolozsvármegyei árvászéki elnök és dr. C s e r n á t o n i Gyula kir. tan., tanfelügyelő választattak meg. A harmadik régi buzgó, oszlopos Dir. tagunk F e k e t e Gábor kir. ítélő táblai elnök, a ki az elnököt akadályoztatása esetén helyettesítette is.

Közgyűlés.

Igazgató-választmány.

Direktorium.

A Direktorium, ezen fontos előkészítő és végrehajtó szerv rendes tagjai az Alapszabályok 20. §. szerint az összes tisztikari tagok.

A Szakosztályok és bizottságok közül különösen a Segélyző-bizottság és az Irodalmi-szakosztály ülésezett. Ezek közül az utóbbi 1906. április 12-én az Évi segélyezés előkészítése végett ülésezett Kozma Ferencz kir. tanácsos, nyug. tanfelügyelő elnöklete alatt. Mindkét szerv előadója a t. alelnök-főtítkár volt. Az algyógyi székely földműves-iskola állandó ellenőrző-bizottsága, melynek tagjai: Sándor József elnök, Lészai Ferencz kir. tanácsos, földbirtokos, alelnök, báró Kemény József földbirtokos és Polcz Rezső ügyvéd, Kolozsvár sz. kir. város tiszti ügyésze, kétszer voltak a helyszínén, u. m. 1905. szeptember 17-én és 1906. febr. 24-én az évről-gyakorlati és félévi elméleti vizsgák alkalmával s eljárásukról a Választmánynak, illetve kir. földművelésügyi miniszternek mindannyiszor írásban tettek jelentést.

Szakosztályok és bizottságok.

Szám- és pénztárvizsgálatot 1906. márcz. 19-én tartott a számvizsgáló bizottság, melynek tagjai Bánffy Ernő báró, földbirtokos, elnök, Gyárfás Benedek jószágigazgató és Sárkány Lajos dr. ref. coll. tanár és egyházkerületi tanügyi előadó. Mindent a legnagyobb rendben pontosan kezelve és megőrizve találtak s ennek következtében a közgyűlésnek Merza Lajos kir. tanácsos főpénztáros és Szekula Ákos ellenőr számára a felmentvény megadását javasolják.

**Szám- és pénztár-
vizsgálat.**

Mult közgyűlés óta iktatóra érkezett a titkári és pénztári ágba 1201, kiadott 1199, együtt 2400 önálló ügyszer; postára Az iroda munkássága. adatott vidékre 62.560, helyben 2550, csomag 56, együtt 65.166 darab; írógépen vagy nyomdailag sokszorosított irat szétküldetett 60.000 darab. A választmány, fiókválasztmányok, intézmények, valamint a tagok és a közönség közt a végrehajtó közvetítő közeg az iroda, melynek Alapszabályszerű főnöke a főtítkár. Egyesek: kulturális, személyi kérdésekben, vagy tudakozódásokban, számos esetben, írásban és szóval fordultak egyesületünkhöz és mi mindannyiszor udvariasan és előzékenyen válaszoltunk és a kért felvilágosításokat megadtuk.

Ezekben befejezván visszatekintésünket, még csak kevés mondani valónk van. Az Irás szerint a megváltó Eszme egy alkalommal önérzetes nyugalommal figyelmeztette elleneseit, hogy mielőtt a hívők bibliai ősatya, ki Isten barátjának neveztetik, lett volna, ő már volt. És ezért köveket ragadtak reá a körülötte levők. Az országban most felszínre került a nagyarsági és iparpártoló mozgalomra való tekintettel az Emke is elmondhatja, hogy immár negyedszázada hirdeti azokat, a mik most történni kezdtek. Épen azért szívesen lát mindenkit az egyesület, a ki az ő keretében odaadással és kitartással ez eszmék érdekében továbbra is dolgozni akar. Jöjjenek, telepedjenek le a munka és áldozat asztalánál, hiszen a halhatatlan emlékü Kun Kocsárd gróf mondta, a ki mindenét a haza oltárára áldozá, hogy: „A létrejött legjótékonyabb hazai intézet az Emke.“ És emlékezzenek Kossuth Lajos szózatára, mely az önvédelem szent jogára int. Jöjjenek és az országban hasonló szervezetekkel és összetartó társadalmi munkával kövessenek minket. Mert az egyesülés, szövetkezés joga az, mely ma már az államok életében és a társadalom terén csodákat tehet. És ha valaki csak azt kifogásolja, hogy mindez a távoli bércek ölében és a havasi gyopár szerény, fehér, békét és szívós életerőt hirdető jelvénye alatt történt, ám folytassa ugyanezt, ha kell, széles ez országban a tulipán színes és ragyogó jelvénye alatt! . . .

A gyopár és a tulipán.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

